د هرات سوداګرۍ مېرمنې د دولتي مرستې غوښتنه کوي

Author: Sodaba Ahrari

ښځینه متشبثینې وایي، د حکومت په مرسته کولای شي ډېر څه لاسته ته راوړي.

یو کال دمخه طلایه راوک د یو کسب او کار په جوړولو د ښځینه جامو ګنډل پیل کړل. خو له لومړۍ ورځې راهیسې له خپلو شپږو کارکوونکو سره له ستونزو سره لاس او ګرېوان شوه.

په افغانستان کې د سوداګرۍ نړۍ د نارینه ګانو تر ګورت لاندې ده. راوک ووېل، خپلو شپږو تنو ښځینه کارکوونکو ته د کار د وسایلو چمتو کول ورته یو ډېر ستونزمن کار و.

هغې ووېل: «د ګنډلو د ماشینونو پېرودل سخت کار و، ځکه هرې هټۍ ته به چې تلو، هټیوالو به تېر ایستلو، یا په یې ډېر ګرانبیه او یا به یې د بېکاره کیفیت لرونکي ماشینونه راکول. موږ د کار د وسایلو په اخیستلو کې له ډېرو ستونزو سره مخ شو. څو څو ځلې مو ماشینونه بېرته هټیوالو ته یوړل.»

د یوې وړ او مناسبې ودانۍ موندل یوه بله ستونزه وه.

هغې ووېل: «غوښتل مو یوه هټۍ په کرایه ونیسو. د هټې د کرایي نیولو لپاره په هرات ښار کې د سوداګرۍ په مرکز کې یوه ځای ته لاړو. د مرکز خاوند له موږ سره له خبرو کولو څخه ډډه وکړه، ځکه هغه یو دیني عالم و او موږ ښځینه وو. کله چې یې دفتر ته لاړو، سکرتر یې پرېنښودو دننه لاړ شو او ویې ویل، هغه نه له ښځو سره خبرې کوي او نه هغوی ته هټۍ په کرایه ورکوي.»

راوک بله چاره نه درلوده، له دې پرته چې په هرات کې ښځو سوداګرو ته ځانګړې شوي د خدیجة الکبرا مارکیټ لاړه شي. څنګه چې هغه په استوګنه سیمه کې واقع او له نور بازرا څخه لرې دی، لږ شمېر خلک ورته راځي او پېر او پلور یکې ډېر لږ دي.

راوک په لویدیځ ولایت کې د ډېرو سوداګرو مېرمنو له ډلې څخه یوه ده، وایي ټولنیز تعصب او د دولتي ملاتړ نشتوالي نژدې ناشونې کړې چې له نارینه ګانو سره سیالي وکړي.

ښځو په دې وروستیو وختونو کې د تشبث په ډګر کې د پام وړ پرمختګ کړی، خو له هغې سره سره بیا هم د پانګې او همدارنګه ملي او نړیوالو بازارونو ته په رسېدو کې له سترو ننګونو سره مخ دي.

منتقدین وایي د ښځو د کسب او کار په چلولو کې حکومتي مرسته، لکه د خدیجة الکبرا د مارکیت پرانېستنه، کفایت نه کوي.

په ښځینه مارکیټ کې یوې بلې هټیوالې، صدیقې تمسکي ووېل، هغه او نورې ملګرې هټیوالې یې د سوداګرۍ په ډګر کې پوره بریالۍ دي. هغوی ډېرې لږې مرستې ته اړتیا لري.

هغې ووېل: «که حکومت اراده څرګنده کړي او دا مرکز د ښار بلې سیمې ته ولېږدوي، موږ به په اسانۍ له نارینه ګانو سره سیالي وکړای شو. موږ له هغوی وروسته پاتې نه یو. زموږ نوښت او تولید دېر ښه دی. له بده مرغه، یوازې وضع زموږ د فعالیت لپاره مناسبه نه ده.»

د هرات ولایت د ښځو د چارو رئیسې، محبوبې جمشیدي ووېل، محافظه کاره دودونه په افغانستان کې د ښځو په وړاندې لوی خنډ دی.

هغې ووېل: «ښځې له نارینه ګانو سره یوځای کار نشي کولای، ځکه ټولنیز نورمونه هغوی تر فشار لاندې راولي چې خپل فعالیتونه محدود کړي. پر دې سربېره هغوی لږې مالي سرچینې لري او په اقتصادي ډګر کې یې معلومات نیمګړي دي.»

«لا تر اوسه ځینې دودیز مسایل شته ۍ چې مېرمنو ته له کوره بهر کار کول بد ګڼل کیږي. د خلکو باورونه پر تعصب ولاړ دي. دا ټول کار ته د ښځو لاسرسی محدودوي.»

دیني کارپوهان وایي، داسې کوم دیني بنسټ نشته چې د سوداګرۍ په ډګر کې د ښځو د کار مخه نیسي.

اسلامي عالم، عبدالرحمن عزیزي ووېل، د افغانستان خلکو د دیني قانون کلتوري کړنې په ناسم ډول تعبیر کړې دي.

هغه ووېل: «په اسلام کې د سوداګرۍ په برخه کې اورده بحثونه موجود دي. په هیڅ ځای کې نه دي ویل شوي چې نارینه سوداګري کولای شي، خو ښځې نه.»

د افغانستان اوسنۍ اقتصادي بحران له موضوع سره مرسته نه ده کړې.

شفیقې شېرزاد، چې په خدیجة الکبرا مارکیټ کې د لاسي صنایعو یوه هټۍ لري، ووېل، خبره ډاروونکې حالت ته رسېدلې ده.

هغې ووېل: «د تېر کال په پرتله زموږ خرڅلاو ټیټ دی. موږ ټول د افلاس په لور روان یو.» نوموړې زیاته کړه، له هغوی سره حکومت هیڅ مرسته نه ده کړې.

نوموړې ووېل: «موږ پر حکومت غږ کوو چې ملاتړ مو وکړي او یو څه مرسته راسره وکړي. که نه، نو زموږ حالت به تر دې هم ناوړه شي.»

په هرات کې د نارینه ګانو د سوداګرۍ مشران وایي، له وړاندې یې هڅه کړې د ښځو سوداګرو د حالت د ښه کولو لپاره کار وکړي.

د هرات ولایت د سوداګرۍ او صنایعو د خونې رئیس، سعد خاطبي وویل: «مور د ښځو په مثبت بدلون باور لرو.»

«د سوداګرۍ په بېلا بېلو نندارتونونو کې مو ورته وړیا ځایونه چمتو کړي چې خپل تولیدات پکې ننداري ته وړاندې کړي. پر هغې سربېره مو د هغوی مالونه نړیوالو نندارتونونو ته وړاندې کړي دي.»

خاطبي وویل، د ښځو په سوداګرۍ پورې اړوندې کره شمېرې لرې دي، خو وېې ویل، ښځو د لاسي صنایعو په ډګر او کرنیز سکتور، په ځانګړي ډول د زعفرانو په تولید کې فعاله ونډه، اخیستې ده

د هرات پوهنتون د ټولنپوهنې استاد، علي کاوه وویل، نرۍ لیکه د ستونزې یوه برخه ده.

هغه وویل: «په یوې ساده دندې، لکه ګنډلو یا د لاسي صنایعو په پلورلو کې بوختېدل په نورې ګټورې سواګرۍ کې د هغوی [ښځو] د ښکېلتیا مخه ډب کوي.»

کاوه زیاته کړه، د هغه په اند «د نارینه ګانو له خوا د بازار کنترول» دا معنا ورکوي چې ښځې په بنسټیز ډول لا زیاتې مرستې ته اړتیا لري.

هغه وویل: «اقتصاد یو ننګوونکی ډګر دی او که له ښځو سره حکومت او نورې نړیوالې موسسې مرسته ونه کړي، په سوداګرۍ به هغه خپله کوچنۍ برخه هم له لاسه ورکړي.»

د هرات پوهنتون د اقتصاد د پوهنځي استاد، وحید وهاب زاده له دې سره موافق دی چې ښځو ځینو ځانګړو مرستو ته اړتیا لري، ترڅو د سوداګرۍ په ډګر کې یې بریالیتوب په برخه شي.

هغه وویل: «د پانګې، ښه مدیریت او د حکومتي ملاتړ نشتوالی هغه لاملونه دي چې د ښځو له خوا تولید شوي مالونه په کورنیو او نړیوالو بازارونو کې ټېټ خرڅلاو لري.» هغه زیاته کړه، د محصول د لرې کولو او بهرنۍ پانګونې په څېر ګامونه هغه څه دي چې د ښځو اقتصادي فعالیتونو ته وده ورکوي.

نوموړي په دوام وویل: «له دې امله چې ښځې لږه پانګه لري، دا به ښه وي چې د هڅونې په خاطر له هغوی څخه ټکس وانخیستل شي. هغوې ته به تر ټولو ښه کار دا وي چې حکومت ورسره مالي مرسته وکړي. بانکي پورونه هم د هغوی د پانګې په لوړولو کې مرسته کولای شي.»

Location: Afghanistan
Topic: Women
Focus: Promoting Human Rights and Good Governance in Afghanistan

---

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D8%AF-%D9%87%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%B3%D9%88%D8%AF%D8%A7%DA%AF%D8%B1%DB%90-%D9%85%DB%90%D8%B1%D9%85%D9%86%DB%90-%D8%AF-%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%AA%D9%8A-%D9%85%D8%B1%D8%B3%D8%AA%DB%90-%D8%BA%D9%88%DA%9A%D8%AA%D9%86%D9%87-%DA%A9%D9%88%D9%8A